

Un matí de gener del 1539 es va celebrar un casament al poble d'Artigues.

Aquella nit, les dues criatures que s'havien esposat l'una a l'altra jeien al llit a casa del pare del nuvi. Eren la Bertrande de Rols, d'onze anys, i en Martin Guerre, que no era pas gaire més gran, tots dos plànçons de famílies pageses acabalades, tan antigues, tan feudals i tan orgulloses com qualsevol de les grans cases senyorials de la Gascunya. La cambra era freda. A fora, la neu formava una capa fina sobre l'empedrat o, arraconada en munts estrets i no gaire alts a les cantonades de les cases, deixava el terra al descobert. Però més enllà s'estenia cap amunt formant grans llençols i dunes, cobrint les carenes i les valls boscoses, en direcció al cim de la Bacanera i la llarga serralada de Le Burat, i cap al sud, més enllà de la vall de Luchon, s'alçava la granítica Maladeta amortallada de glaç i de neu. Els passos cap a Espanya estaven sepultats sota la blancor. Els Pirineus

s'havien convertit, durant l'estació de l'hivern, en un mur infranquejable. Els espanyols que eren en territori francès després de la primera caiguda de neu forta, al setembre, s'hi havien hagut de quedar, i els francesos, contrabandistes o soldats o simples viatgers que es trobaven al cantó que no tocava del port de Benasc, havien estat condemnats a quedar-s'hi fins a la primavera. Els bens a la pleta, el bestiar a la cort, la llenya apilonada fins ben amunt, arrambada a la paret del mas... Els pobles de muntanya quedaven tancats en una ociositat i un aïllament forçats. Era una estació de lleure durant la qual anava bé celebrar noces.

La Bertrande no havia parlat amb en Martin mai de la vida fins aquell matí, tot i que l'havia vist sovint. De fet, fins a la vigília no havia sabut que s'havia arranjat el matrimoni. Aquell matí s'havia agenollat amb en Martin davant del pare d'ell i després havia caminat amb ell per la neu, tota mudada amb una capa vermella nova, assistida per molts parents i amics i pel so dels violins fins a l'església d'Artigues, on s'havia celebrat la cerimònia del matrimoni. A ella li havia semblat una cosa tan solemne com la primera comunió.

En acabat, encara amb la música dels violins, que sonava tènue i penetrant en l'aire fred, havia anat a casa del seu marit, on un foc immens de tions de roure guarnit amb sanefes de parra crepitava a la llar de foc, i on la cuina, l'estança principal de la casa, estava parada amb taules improvisades fetes amb fustes llargues sobre cavallets. Al terra de pedra hi havien escampat recentment una mena d'estora de branquillons d'alzina. Els costats i el cul dels perols d'aram emetien esclats vermells pel reflex de les flames, i l'aire feia una olor intensa de carn rostint-se i de vi acabat d'abocar. Sota els peus es fonia la neu dels esclops i es filtrava sota els branquillons d'alzina trepitjats. Una flaire d'humanitat i de llana calenta i humida es barrejava amb les aromes del menjar i la cambra semblava increïblement sorollosa per les converses dels convidats.